

Un cas en què els adverbis *sí* i *no* podrien ser intercanviables és aquell en què es tracta d'emfasitzar una negació. Entenem que podríem dir amb el mateix valor *Potser sí, que no vindrà* i *Potser no, que no vindrà*. Algun cop ens hem sentit temptats a formular objeccions a l'ús de *potser* amb valor de *potser sí* i com a mot exempt, és a dir, formant, ell sol, tota una frase, però les nombroses ocu-

rències d'aquest ús que hem trobat en bons escriptors ens en fan desistir. Ara: personalment, en el nostre llenguatge, no direm mai *Que hi aniràs? Potser*, en lloc de *Que hi aniràs? Potser sí*.

Notem, finalment, que dues frases com *Fer una cosa com Déu mana* i *Fer una cosa com Déu vol*, de sentit aparentment equivalent, volen dir exactament el contrari l'una de l'altra. ♦

Si mos pregunten què som

ROSER LATRRE

Així comença una de les «folies» o «follies», un mot que sembla que és corrent al Matarranya i que podria tenir com a sinònim la paraula *corrandes*.

A l'entrada «el Matarranya», de la *Gran enciclopèdia catalana*, llegim: «Riu del sud-oest de la Depressió de l'Ebre, afluent d'aquest riu per la dreta». Una segona entrada ens parla del Matarranya com a «comarca del Principat, a la regió de Tortosa», però no diu res sobre la llengua.

El DCVB cita el Matarranya solament com a nom propi d'un riu «que recorre part de les províncies de Terol i Saragossa i desaigua a l'Ebre»; diu també, tanmateix, que «la seva conca està poblada de gent que parla català».

Ho confirma la «folia» que encapçala aquest article, la qual acaba així:

... *prompte quedarem entesos: som catalanoparlants, queretans i aragonesos.*

Els queretans són els habitants de Queretes, per a la gent del Matarranya, o de Cretes, segons la *Gran enciclopèdia catalana*.

Gràcies a una amiga resident a la nostra ciutat però nascuda en aquelles terres, he tingut ocasió de fullejar un llibre de literatura popular catalana del Matarranya. Per l'interès que

suposa per al coneixement de la nostra llengua i de les seves variants, potser serà útil de citar algunes d'aquelles «folies» o «follies»:

*Pere, Pere, tal com fas, tal t'espere.
Mare, mare, pentinau-me,
arreglau-me el mocador,
que me'n vull anar a la plaça
a veure el festejador.*

*Los que no es casen
per estar sols,
és que, quan naixen,
ja són mussols.*

*Les olives donen oli,
los carrols de raïm, vi,
lo tramvia de Queretes,
dóna molt poquet de si.*

*Des que el sol ha sortit,
sega que sega aquí estem;
si el pagès no treballare,
no menjarie la gent.*

*La Mare de Déu plorave
perquè no tenie pa,
Sant Josep li responie:
tampoc se te florirà!*

*A mi no m'agrade el vi
ni en ampolla ni en barral;
m'agrade beure en topí,
que és beure més natural.*

*De folies i cançons
ne cantaré més de mil,
que les porto a la butxaca
lligadetes en un fil.*

Si comencem per analitzar els verbs que apareixen en aquestes folies, veiem unes formes pròpies del català occidental: *t'espere; m'agrade; menjarie; plorave, tenie, responie*, amb una vocal final que ha deixat de ser neutra. Quant al verb *esperar*, observem que la mateixa forma apareix en una citació del DCVB: «altre premi de tanta amor no spere sinó o presta mort o presta vida» (*Tirant*, c. 316).

I aquestes altres, pertanyents a l'imperatiu: *pentinau-me, arreglau-me*.

O a un pretèrit imperfet de subjuntiu: *treballare*, que correspon a la forma normativa *treballés*.

Trobem, encara, els articles *lo* i *los*, propis del català occidental, i les formes pronominals plenes *te* i *ne*, que normativament haurien de ser *et* i *en*, pel fet de precedir el verb.

Del vocabulari, podríem subratllar el mot *topí*, que apareix en el DCVB com una segona forma de *tupí*, l'única que trobem en el Fabra.

I deixarem aquí aquest tast de saviesa i d'humor popular, on fins i tot els sants tenen coses a dir (*sant Josep li responie...*). ♦

